

هوالشافی

حرکت جوهری از زبان جناب ملاصدرا

- هر حرکت نیاز به محرک دارد
- حرکت خروج از قوه به فعل است به صورت تدریجی
- پس قابل حرکت (موضوع) از حیث قوه برونش امری بالقوه است
- یعنی هر جسمی مرکب از حیوانی و صورت است و در این صورت امری بالفعل است ولی چون قابل حرکت می‌گردد، امری بالقوه است. و این معنی عبارت «از حیث قوه بودنش امری بالقوه است» می‌باشد.
- پس هر جسمی از حیث جسم بر دانش، بالفعل و از حیث قابل بودن برای حرکت بالقوه است
- فاعل حرکت یا محرک، از آنجا که وجود حرکت به طریق مجدد و انقضاء است لازم می‌آید که فاعل آن نیز امر ثابتی نباشد (امر غیرفار الذات باشد) یعنی ذاتش بی قرار باشد.

قار الذات: یعنی ذات ثابت باشد.

فاعل حرکت و محرک نمی‌تواند عقل محض باشد. (یعنی صادر اول از ذات حق تعالی) چون عقل بی تغییرات و نمی‌تواند نفس (صادر دوم که از عقل صدور می‌یابد) باشد، زیرا ذات او نیز عقل است، پس از حیث اینکه در جسم قرار می‌گیرد، طبیعت خواهد بود، زیرا برای اعراض تابع و جسم از حیث جسم بودنش، قابل است. پس آن جوهر صوری که طبیعت نامیده می‌شود، چون مبدأ حرکت است امری سیال است و اگر امر سیال و متجدد ذاتی نبود، صدور حرکت از آن محل می‌گردید، چرا که صدور متغییر از ثبات محال است (یعنی باید بین علت و معلول سنخیتی باشد)

پس طبیعت به ذات خود امری سیال است و جایگاه وجودی آن بین ماده، که نشان آن قوه و زوال است، و فاعل محض (خداوند تبارک و تعالی) کهشان او افاضه محض و دائمی است، قرار دارد.

طبیعت پیوسته و دائماً از فاعل محض برانگیخته می‌شود و در قابل طرح می‌افکند.

لذا طبیعت خود قابل اشتداد و تضعف است.

نظریه دکتر اکبری:

حرکت در جوهر که به نظر جناب ابن سینا محال است به نظر جناب ملاصدرا، وجود دارد و حتمی است، در واقع حرکت تکاملی در جوهر است و نه تغییر ماهیت که جناب شیخ‌الرئیس آن را ذکر می‌فرمایند. به‌طور مثال اگر یک قطعه عقیق را اگر ما صیقل بدهیم و شفاف‌تر کنیم و یا یک قطعه زغال را تحت فشار دهیم تا تبدیل به الماس شود آیا ذات را در جهت عوض شدن تغییر داده‌ایم یا نه و آیا در جهت تکامل و برتر شدن بوده یا نه؟ پس تغییر در ذات آن‌گونه نیست که مثلاً نفس ما نفس دیگری شود و ما یک شخصیت دیگری پیدا کنیم که جناب شیخ نگران آن هستند. پس ذات اقدس الهی که کمال مطلق تمام صافت است چون در اوج هر صفتی نیکوست، لذا ثابت است.

دکتر حسن اکبری

متخصص و دانشیار آسیب شناس سلولی

محقق و مدرس طب اسلامی - ایرانی